

OKTAY SARAL

Teoride ve Uygulamada
YEREL YÖNETİM
4.0

Yeni Dünya Düzeninde Yerel Yönetim Anlayışı

Yayına Hazırlayan
Emrihan Aydın

hayykitap

OKTAY SARAL

Teoride ve Uygulamada
YEREL YÖNETİM 4.0

Yeni Dünya Düzeninde Yerel Yönetim Anlayışı

Hayykitap - 668
Bize Söylenmeyenler - 56

**Teoride ve Uygulamada
YEREL YÖNETİM 4.0**
Oktay Saral

Yayına Hazırlayan: Emrihan Aydın
Editörler: Prof. Dr. A. Menaf Turan, Vahap Eren

Kapak Tasarımı: Latif Çetinkaya
Sayfa Tasarımı: Turgut Kasay

ISBN: 978-605-7674-77-7
1. Baskı: İstanbul, Mart 2020

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. ti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güne li - İstanbul
Sertifika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap
Zeytinolu Cad. ehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Be ikta 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

© Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A. 'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir ekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Oktay SARAL

Oktay Saral, 18 Mart 1967’de Trabzon’da doğdu. Babasının adı Mehmet, annesinin adı Emine’dir.

Eski ehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi İn aat Mühendisliği Bölümünü bitirmesinin ardından serbest in aat mühendisliği yaptı. Çalı maları sırasında birçok ba arılı projelere imza attı.

Ba arılı kariyerinin yanında sosyal faaliyetlerle de aktif olarak ilgilendi. Uzun yıllar 1. Amatör Küme’de futbol oynadı. Spor faaliyetinin çe itli dallarıyla ilgilendi.

1999 yılında Of Belediye Ba kanı seçildi. 12 yıl boyunca Of Belediye Ba kanlığı görevini ba arı ile sürdüren SARAL, birçok projeye imza atarak Of halkının sevgisini kazandı. Ba kanlığı döneminde de spordan uzak kalmayarak Of Belediyesi Gençlik ve Spor Kulübü Ba kanlığı ile Of Spor Kulübü Ba kanlığı görevlerinde bulundu. Ayrıca Kızılay Of ube Ba kanlığı yaptı.

12 Haziran 2011’de yapılan 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimi’nde Ak Parti’den İstanbul 1. bölge milletvekili olarak seçilen Saral, aynı zamanda Ak Parti Yerel Yönetimlerden Sorumlu Ba kan Yardımcılığı görevini de ba arılı ekilde yürüttü.

Milletvekilliği döneminde TBMM Bayındırlık, İmar, Ula tırma ve Turizm komisyonu üyeliği yaptı. E zamanlı olarak TBMM Arabistan dostluk grubu saymanlığı görevini de ba arılı ekilde ifa etmi tir.

2016 yılından bu yana Cumhurba kanlığı Ba danı manlığı görevini icra eden SARAL, Yeni Yönetim Modeli olan Cumhurba kanlığı Hükûmet Sistemi içerisinde kurulan Yerel Yönetim Politikaları Kurulu üyesidir.

İyi düzeyde İngilizce bilen Saral, evli ve 3 çocuk babasıdır.

... ehirlerimizde bir yandan tarihi, kültürü, medeniyeti koruyacak diğer yandan yeni ihtiyaçlara uygun yatırımlara yöneleceğiz. Ya lı, kadın, çocuk, engelli dostu olmayan günün 24 saati sokaklarında huzurun kol gezmediği bir ehir akıllı olsa ne olur, olmasa ne olur. ahsiyeti olmayan, insanı öncelemeyen, dört bir yanında ilim, irfan, sanat ocakları tütmeyen bir ehrin aklı da olmaz. Kapı kom usunun halini bilmeyen, sokağından, semtinden, mahallesinden bihaber insanlarla dolu bir ehir ruhunu kaybetmi demektir. İ te bunun için bizim hem akıllı hem medeniyet sembolü ehirlere ihtiyacımız vardır. Bu ikisini birlikte ba armadan ehirlerimize hakkıyla hizmet etmi olamayız.

Recep Tayyip ERDOĞAN

T.C. Cumhurba kanı

Kitabımın, Cumhurba kanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın
yerel yönetimler konusunda koyduğu hedeflere
katkı sağlaması dileğiyle...

Oktay SARAL

İÇİNDEKİLER

GİRİ	11
BÖLÜM I: TÜRK BELEDİYEÇİLİĞİNİN DOĞUŞU	
VE GELİŞİM SÜRECİ	13
1. GELENEKSEL DÖNEM (1299-1839)	13
1.1. Kadılık Müessesesi	14
1.2. Vakıflar	18
1.3. Lonca Te kilatı.....	20
2. BATILILAŞMA VE I. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİ (1839-1923).....	22
2.1. İstanbul ehremaneti ve Altıncı Daire-i Belediye.....	24
2.2. Belediye Te kilatının Yaygınla tırılması ve Ta rada Belediye	
Yönetimi.....	26
3. CUMHURİYET DÖNEMİ	28
3.1. Kurulu Yılları ve Ankara ehremaneti (1923-1930)	29
3.2. Devletçi ve Tek Parti Dönemi (1930-1950)	30
3.3. Sanayile me ve Hızlı Kentle me Dönemi (1950-1980)	32
3.4. Ekonomide ve Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma	
Dönemi (1980 ve Sonrası).....	34
BÖLÜM II: CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ	
VE YEREL YÖNETİMLER.....	37
1. TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİ	37
1.1. Belediye.....	38
1.2. İl Özel İdaresi.....	40
1.3. Köy Yönetimi	40
2. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ VE YEREL	
YÖNETİMLER	41
2.1. Cumhurba kanlığı Hükûmet Sistemi'nde Yerel Yönetimler	48
BÖLÜM III: YEREL YÖNETİM 4.0	53
1. 4.0 AKIMI.....	53
4.0 Akımının Çıkı ı olan Sanayi Tarihi	53
1.1. Endüstri 4.0'ın Amacı	56
1.2. Endüstri 4.0'ın Avantajları	56

1.3. 4.0'ın Prensipleri.....	56
1.4. Sonuç.....	57
2. YEREL YÖNETİM 4.0	58
2.1. Yerel Yönetim 4.0'ın Bile enleri.....	72
2.2. Yerel Yönetim 4.0'ın İ leyi Modeli.....	73
2.3. Yerel Yönetim 4.0'ın Avantajları	73
2.4. Yerel Yönetim 4.0'da Hizmet Üretim Döngüsü	74
2.5. Yerel Yönetim 4.0'da Eğitim	76
2.6. Yerel Yönetim Robotla acaksa İnsanlar Ne Olacak?.....	77
2.7. Yerel Yönetim 4.0'da Denetim.....	77
2.8. Yerel Yönetim Ombudsmanlığı	78
2.8.1. Ombudsmanlığa Genel Bakı	78
2.8.2. Yerel Yönetim Ombudsmanı Örneği: İngiltere Yerel Yönetimler Ombdusmanı (LGO).....	87
2.8.3. Sonuç	99
2.9. Yerel Yönetim Ombudsmanlık Model Tasarımı.....	101
2.10. Yerel Yönetimler Denetleme Ba kanlığı.....	103
2.10.1. Yerel Yönetimler Denetleme Ba kanlığı Görevleri.....	103
2.10.2. Yerel Yönetimler Hizmet Akreditasyon Sistemi	106
2.10.3. Belediye Ba kanı Performans Karnesi Sistemi.....	107
2.10.4. Sonuç	109
BÖLÜM IV: 2023'E DOĞRU YEREL YÖNETİMLER.....	111
1. YEREL YÖNETİM HİZMETLERİ	114
2. İ LETİ İ M VE TEKNOLOJİ.....	116
3. İ NSAN KAYNAKLARI (DEĞERLERİ)	118
4. MERKEZİ YÖNETİM İ LE İ Lİ KİLER	120
5. YEREL YÖNETİMLERDE SİVİL TOPLUM.....	122
6. YEREL YÖNETİMLER VE VATANDA MEMNUNİYETİ.....	123
7. PROJE ÜRETİMİ VE FİNANSMAN YÖNTEMLERİ.....	124
8. HAYAL GÜCÜNDEN TEKNOLOJİYE AKILLI KENTLER	129
9. MARKA KENTLERİN SONU	130
10. YERELDE YENİ SAYFA: KENTSEL GELİ İ M.....	132
SONUÇ.....	136
KAYNAKÇA	137
YASAL DÜZENLEMELER	142

GİRİŞ

Yeni dünya düzeninde hayatın her alanında olduğu gibi yerel yönetim hizmetlerinin üretilmesi, sunulması ve devamlılığında da gelişmeler hızlı şekilde ilerlemektedir. Bu ilerlemeler hiç kuşkusuz ki bilginin değişimi hızı ve uygulamalarla yeniden anlam kazanıyor ve vücut buluyor. Hal böyle olunca dünyadaki değişimin paralelinde yerel yönetimlere yeni bakış açısı kazandırmak, çalışmaya metodolojisinin sürekli değişim ekseninde hareket etmek çalışmaları getirecektir.

Süreçlerin yeniden tanımlandığı bir dönemde bu kitap gerek bu alanla ilgilenen teorisyenlerin, gerekse de sahada aktif çalışmalar yapanların sık sık başvuracağı bir kaynak olacaktır.

Yerel yönetim, siyasi mekanizmalar içinde halka dokunan ve birebir halkla temasta olunan, demokrasinin ilk halkasıdır. Ülkelerin siyasi tarihlerine bakıldığında başarılı iktidar partilerinin yerel yönetimlerde de başarılı oldukları görülmektedir. İktidarda uzun yıllar kalmak isteyen partilerin yerel yönetimde güzel performans sergilemesi, başarının ilk kuralıdır.

Demokrasinin olmazsa olmazı katılımcı yönetimin uygulandığı, yerel aktörlerin parti oryantasyonu ve vizyonu ile bulundukları yere hizmet ettikleri yegane temsilci yerel yönetimlerdedir.

Dünyada 2000'li yıllarda dünyasında çıkan 4.0 akımı ile rekabete karşı koymak, üretim maliyetlerini düşürerek daha ucuza mal etmek, üretim süreçlerinde anlık verilerle hareket etmek mümkün oldu. Özellikle robotik sistem ve yapay zekalarla “no light factory” kavramı ile insan gücünün bilek gücünden çıkartılıp beyin gücüne dayanması amaçlandı. Akımın çok yeni olması sebebiyle tamamlanarak tanımsal hale getirilmemiş bir modeli yok. Sadece anahtar kelimeleri tanımlanabilir.

Yerel yönetimler için 4.0 akımı ise henüz ülkemizde dile getirilen bir konu değil. Bu sebeple bu kitap geliştirilebilir olan Yerel Yönetim 4.0 modelinin ilk halkasıdır.

Yerel yönetim 4.0' da özellikle anlık veriye ulaşma, yerel yönetimler arasında bilgi akımının hızlı olması, merkezi yönetim ile yerel yönetim

arasındaki ileti imin hızlı olması gibi konular öne çıkartılması gereken alanlardan bazılarıdır. Detayları kitabın içinde de bulacağınız gibi belli ana noktalar çerçevesinde model çizilmelidir. Her geçen gün zaman diliminde bu noktalar arttırılarak model geli tirilmelidir. Yerel yönetim 4.0' ın en önemli özelliğinin de geli tirilebilir bir model olması ve sonunun bulunmaması olarak tanımlayabiliriz.

Ülkemizde ba arılı yerel yönetimin miladının 1994 yılında Cumhurba kanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN' ın İstanbul Büyük ehir Belediye Ba kanlığı dönemi olduğunu söyleyebiliriz. 2002 yılındaki yerel seçimlerle birlikte, ba arı örneği, kurumsalla arak Adalet ve Kalkınma Partisi çatısı altında devam etmi tir.

2018 yılı ülkemizin yönetimi konusunda milatlardan birisi gerçekle ti. Cumhurba kanlığı Yönetim Modeline geçi ile birlikte yerel yönetimler adına yeni bir sayfa açmak, yerel yönetim modelini geli en dünya artlarına uyumlu hale getirmek, belki de en önemlisi, ülkemizi yeni yönetim modeline uygun hale getirmek kaçınılmaz bir hal aldı. İ te bu kitabın yazılmasının çıkı noktası tam da budur.

Bu kitapta yerel yönetimin geçmi bilgi birikimiyle, klasik bakı açısından bağımsız ekilde geleceğin kurgulanması gereken Yerel Yönetim 4.0' a ait bilgiler bulacaksınız. Hiç ku kusuz ki kitabın içeriğindeki noktalar gelecek adına temel olu turması yanında belli bir zaman geçtikten sonra anlamını kaybedecektir, kaybetmelidir. Çünkü zaman hızla geçiyor, dünya deği iyor. Yerel 4.0' da geli meli ve deği melidir. Eęer ki bu kitap zaman içerisinde geçerliliğini kaybetmemi se, ya sistem ilerlememi tir ya da çok çalı ıp, bilgiyi geli tirmemiz gerekmektedir.

Kitabımın tüm faydalanıcılarına ba arı getirmesi dileklerle.

Oktay SARAL

BÖLÜM I:

TÜRK BELEDİYESİCİLİĞİNİN DOĞUŞU VE GELİŞİM SÜRECİ

Osmanlı Devleti'nde modern anlamda bir yerel yönetim geleneğinin varlığından söz etmenin mümkün olmadığı hep vurgulanan bir husus olmu tur. Bununla birlikte bu hizmetleri gören bir takım yerel idari birimler olarak adlandıracağımız te kilatlar olmu tur.

Batılı anlamda bir belediye te kilatının örgütlenmesi çe itli iç ve dış ko ulların etkisiyle Tanzimat yıllarında olmu tur. Tuzcuoğlu'nun da vurguladığı gibi, (2003:256), “Osmanlı kent alanını (ve bu açıdan değerlendirildiğinde kentin bu görünümüne etki eden yerel hizmetlerin görülü eklini) modernle tirme yönündeki kıyasıya ısrarın uyandırdığı sorunların ilk yanıtı, Tanzimat reformlarını gerektiren nedenlerde gizlidir.”

Dolayısıyla Osmanlı Devlet'inde yerel yönetim yapılanması itibariyle belediyeçilik anlayı ını Geleneksel Dönem ve Tanzimat Sonrası Dönem olarak ele almak, sonrasında ise Cumhuriyetin kurulu u ile bugüne kadar olan süreci değerlendirmek yerinde olacaktır.

1. GELENEKSEL DÖNEM (1299-1839)

Osmanlı Devleti'nin bu döneminde “belediye ile ilgili” veya klasik söylemle “beledi” olarak adlandırabileceğimiz ilgili hizmetler, bir taraftan devlet te kilatı, diğer taraftan da yerel halkın kendi içinde olu turduğu örgütlenmeler tarafından yerine getirilmi tir. Yerel hizmetlerde dikkati çeken en önemli husus, hizmetlerin yürütülmesinde bu yerel örgütlenmelerden olan vakıfların, loncaların ve mahallelerin etkin olarak görev üstlenmesidir (Ulusoy ve Akdemir, 2004:149).

Öte yandan devlet te kilatlanması içerisinde, İstanbul dışındaki diğer yerle im birimlerinin merkezi yönetimin ta ra örgütlenmesi içinde değerlendirilmesi, Osmanlı devletinde, kent, kasaba ve diğer yerle im

birimlerinin ayrı bir hukuki varlığı ve tüzel ki iliği olmamasına ve geleneksel ehir hizmetlerinin merkezden atanan görevliler tarafından yerine getirilmesine sebebiyet vermi tir. Bu geli mede geleneksel ehir hizmetlerinin merkezi otoritenin iktidar alanına giren kamusal bir i olduğu anlayı ı etkili olmu tur (Ulusoy ve Akdemir, 2004:149).

Bu nedenlerdendir ki Osmanlı Devleti'nin kurulu undan Tanzimat'a kadar olan uzun bir dönemde çağda bir yerel yönetim olgusundan söz etmek pek mümkün olmamı tır. Bu çıkarım, böyle bir geleneği ya atacak ve Avrupadaki gibi yerle mesi ve kurumsalla masını sağlayacak bir tarihsel sürecin ya anmamı olması ile de izah edilmektedir (Eryılmaz, 2007:182). Zira çağda bir yerel yönetim, “merkezi idareyle birlikte ve ona rağmen vardır” (Ortaylı, 2000:2). Bu dönemde Avrupadaki geli melerin aksine olmayan bir “yerel” gücün Osmanlı Devleti'nin güçlü merkezi idari örgütlenmesi kar ısında idari ve mali yönden özerklik talebi içine girmesi ve yerel yönetim denen bir hukuki varlığı ortaya çıkarması olanaksızdır. Kaldı ki Osmanlı Devleti'nin adalet anlayı na dayalı sisteminde bu ekilde bir yönetime katılma sistemini içeren idari örgütlenmenin felsefi zeminini aramak da güçtür (Ortaylı, 2000:11; Eryılmaz, 2007:183).

Böyle bir yönetim felsefesinin ve te kilatlanmanın gereği olarak Osmanlı Devleti'nde ta ra bölgelerine sancakbeyi ve kadı gibi yöneticiler atanmı lardır. üphesiz bu geli me köklerini, gerek İslam öncesi Türklerdeki merkezi idarenin bir güç olarak dayandığı, devletin i leyebilmesi için gerekli olan ve askeri bir disiplin içinde örgütlenen bürokrasi geleneğinden (ahin, 2005:162), gerekse de İslam medeniyeti ve Osmanlı Devleti'nin kendisinden önceki devletlerin yönetim geleneğinden almaktadır. Ancak somut manada kadılık kurumu İslam medeniyetine özgü bir kurumdur ki ve onun en geli mi haline Osmanlı Devleti'nde rastlanmaktadır.

1.1. Kadılık Müessesesi

İslam medeniyetinde kadı en genel anlamıyla, insanlar arasında meydana gelen hukuki uyu mazlıkların çözüm yeri, kural ve kanunları uygulamakla yükümlü olan yargı merciidir. Osmanlı Devleti'nde ise bilindiği gibi kurulu yıllarında toprak kazanımları hızlı bir geli me göstermi ve bu süreç, ilk yıllarda fethedilen ehirlerde birtakım hizmetleri yürütecek ve bu yerlerde merkezin temsilcisi konumunda bulunabilecek kadılık mü-

Teoride ve Uygulamada YEREL YÖNETİM 4.0

21. yüzyılın ilk devrimi etrafımızdaki her şeyin “akıllandığı” Endüstri 4.0 ile başladı. Üretimde ve iş yerlerinde insan faktörü yerini “yapay zekâlara” bırakırken, içinde yaşadığımız şehirlerin de bu gelişmelerden bağımsız kalması mümkün olmayacak. İstense de istenmese de işin sonunda her ülke kentsel gelişim çalışmaları yapacaktır. Gelişen teknoloji bizi buna zorunlu kılacak. O halde kısa veya orta vadede uyum sağlamak zorunda kalacağımız bir sistemi şimdiden öngörebiliyorsak neden yola koyulmuyoruz?

Yapay zekâ, nesnelerin interneti, “büyük veri” ile beraber verinin işlenmesindeki gereksinim artarken, düzensiz veriler, düzenli ve anlamlandırılabilir hale gelecek. 2050 yılında dünya nüfusunun üçte ikisinin şehirlerde yaşayacağı ön görülmektedir. Kentlerimizi akıllı şehirlere dönüştürmekte geç kalınırsa bir dizi zorluğun ortaya çıkacağı aşikâr. Bu nüfussal değişiklikler ayrıca kamusal alan ve konut arzı noktasında da büyük problemleri ortaya çıkaracaktır. **Yerel Yönetim 4.0** tüm bu olası sorunlara karşı gelişen teknoloji ışığında milli ve yerli bir reçete olacaktır.

hayykitap

24 TL

KDV'DEN MUAFTIR

